

LAAT WATER VOOR JE WERKEN

Effecten waterwinning Vriezenveen- Daarlerveen- Daarle

**Effecten waterwinning en mogelijke schade voor
inwoners, grondeigenaren en ondernemers bij
waterwinning Vriezenveen-Daarlerveen-Daarle.**

LAAT WATER VOOR JE WERKEN

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Wat is een waterwingebied.....	3
3. Effecten van waterwinning	4
4. Soorten schades	5
4.1. Graafschade/uitvoeringsschade.....	5
4.2. Droogteschade.....	5
4.3. Bodemdalingsschade	6
4.4. Beschermingsschade	7
4.5. Planschade	9
4.6. Onteigening.....	10

LAAT WATER VOOR JE WERKEN

1. INLEIDING

Vitens is één van de 10 drinkwaterbedrijven in Nederland. Iedere dag voorzien wij 5,6 miljoen zakelijke en particuliere klanten van kraanwater dat voldoet aan de hoogste kwaliteitseisen. Al dit drinkwater maakt Vitens uit grondwater. Grondwater is al heel zuiver van zichzelf waardoor het zuiveringsproces korter is. Dit maakt dat grondwater een duurzame vorm is van de productie van drinkwater.

Water voor nu en in de toekomst

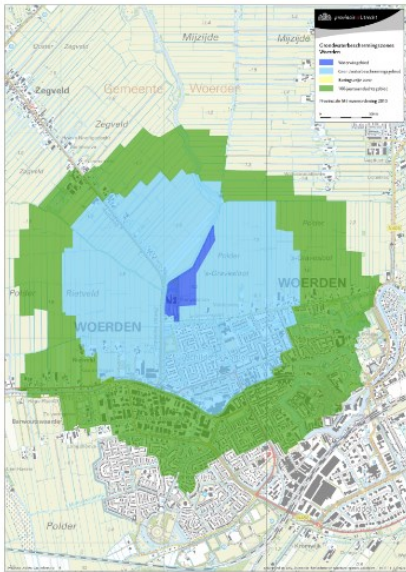
Vitens levert water aan de provincies Flevoland, Friesland, Gelderland, Utrecht en Overijssel en enkele gemeenten in Drenthe en Noord-Holland. Vitens staat al meer dan 100 jaar voor drinkwater van topkwaliteit. Om water te kunnen blijven leveren voor nu en in de toekomst heeft Vitens gronden nodig om water te winnen. Daarnaast zijn er voorzieningen nodig voor het produceren van drinkwater (o.a. waterwinputten, monitoringsputten, zuiveringsinstallaties, ontharding, kabels en leidingen, ect). Vitens beschikt al over vele productiebedrijven en gronden. Om te blijven voorzien in de vraag naar drinkwater in Twente hebben wij meer productielocaties en waterwingebieden nodig. Wij moeten daarom op zoek naar grond om water te winnen.

2. WAT IS EEN WATERWINGEBIED

In een waterwingebied worden enkel activiteiten toegestaan die samengaan met waterwinning. Er komen één of meerdere puttenvelden waar grondwater wordt opgepompt. Ook komt er waarschijnlijk een productielocatie waar het ruwe water (=grondwater) naartoe wordt gepompt door een ruwwaterleiding (ondergronds). Op het productiebedrijf staat een zuiveringsinstallatie waar wij het ruwe water zuiveren tot drinkwater. Dit slaan wij dan op in de zogenoemde 'reinwaterkelders'. Vanuit daar pompt Vitens het drinkwater in het transportnetwerk, van waaruit het in uw drinkwaterleiding terecht komt. Er worden dus ook drinkwatertransportleidingen aangelegd.

Beschermingsgebieden

De winputten van een drinkwaterwinning liggen altijd binnen een waterwingebied. In de zone waterwingebied zijn enkel activiteiten toegestaan die samenhangen met de waterwinning. Het grondwaterbeschermingsgebied ligt rondom het waterwingebied. In een grondwaterbeschermingsgebied vinden allerlei activiteiten plaats die zich goed verhouden met de (nieuwe) drinkwaterwinning, zoals landbouw. Het intrekgebied is de buitenste contour en komt overeen met het zoekgebied bij Vriezenveen-Daarlervveen-Daarle.

Voorbeeld drinkwaterbeschermingsgebied

Geschikte locatie

De locatie om water te gaan winnen is afhankelijk van verschillende factoren, zoals de aanwezigheid van voldoende zoet grondwater, de aanwezigheid van beschermende bodemlagen en de effecten op de omgeving. Ook moet de locatie goed liggen ten opzichte van de al aanwezige waterwinlocaties in de omgeving.

3. EFFECTEN VAN WATERWINNING

Wanneer wij een nieuwe locatie bouwen of wanneer wij daadwerkelijk grondwater oppompen uit de bodem heeft dit verschillende effecten op bijvoorbeeld de bodem, de grondwaterstand of het gebruik van de grond. Het is helaas ook mogelijk dat omwonenden, bedrijven en organisaties tijdelijk of blijvend nadeel ondervinden door de waterwinning of werkzaamheden tijdens de bouw van een nieuwe waterwinning. Hier kan zelfs schade door ontstaan.

Voorkomen van schade

Wij proberen als Vitens schade uiteraard zoveel mogelijk te voorkomen en te beperken. Bij de zoektocht naar een nieuwe locatie wordt rekening gehouden met de mogelijke effecten op de omgeving.

In gesprek over vragen en zorgen

Vitens voert veel vooronderzoek uit om zo goed mogelijk de effecten op de omgeving, de bodem en de grondwaterstanden te voorspellen. Gedurende het proces van het zoeken naar een geschikt waterwingebied, tijdens de realisatie en bij het in gebruik nemen informeren en betrekken wij u zoveel als mogelijk bij de keuzes die gemaakt worden. Maar het kan toch zijn dat u vragen of zorgen heeft. Vitens blijft graag met u in gesprek.

Meer informatie:

Via waterwinningtweite@vitens.nl kunt u vragen stellen over schade of contact opnemen met Vitens. Op de website www.vitens.nl/waterwinningtweite vindt u meer informatie over schadeprocedures en -formulieren.

4. SOORTEN SCHADES

Gedurende het proces met als doel een geschikte locatie voor de drinkwaterwinning wordt er gesproken over schade. Daarom informeert Vitens u over de mogelijke effecten van de komst van een drinkwaterwinning en eventuele schade. Om u zo goed mogelijk te informeren geven wij u uitleg over de regelingen die van toepassing kunnen zijn. U kunt hieronder ook lezen op welke manier u mogelijk aanspraak kunt maken op schadevergoeding.

4.1. Graafschade/uitvoeringsschade

Door de aanleg van kabels en leidingen door Vitens kan er schade ontstaan aan verharding, de siertuin, beplanting en (bij landbouwgronden) bodem en gewassen Voorbeeld; Vitens legt waterleidingen aan om drinkwater te transporteren en te distribueren. Tijdens de werkzaamheden wordt, na overleg met de eigenaar, in zijn perceel gegraven. De grond wordt weer zo goed mogelijk in de oude staat teruggebracht.

Procedure schadevergoeding graafschade/uitvoeringsschade:

Bij directe schade, dit is schade door graven (stenen uit een siertuin, een mooie drempel die kapot gaat), wordt de schade vergoed tegen werkelijke (herstel)kosten. Bij schade aan bodem en gewassen gaat het om verminderde opbrengst van gewassen: van tevoren wordt tussen Vitens en grondgebruiker (-eigenaar) besproken wat de werkzaamheden zullen zijn en als de werkzaamheden zijn afgerond wordt aan de hand van de werkzaamheden de vergoeding uitgekeerd op basis van de LTO-Gasunie normen. Dit is gebruikelijk en efficiënt bij dergelijke schade en deze tarieven worden ook door de andere kabel- en leidingbedrijven gehanteerd.

4.2. Droogteschade

Vanwege het onttrekken van grondwater kan door daling van de grondwaterstand schade ontstaan aan de gewassen op de percelen van gebruikers in de omgeving waardoor bijvoorbeeld gewassen minder snel groeien. Vitens probeert eerst via maatregelen, zoals bijvoorbeeld een wateraanvoerplan, de schade te voorkomen. Ook wordt onderzocht of droogteschade daadwerkelijk ontstaat door grondwateronttrekking van Vitens. Er zijn namelijk meerdere oorzaken die droogteschade veroorzaken, zoals andere grote industriële onttrekkers in de buurt of peilverlagingen ingesteld door het waterschap. Ruim voordat de drinkwaterwinning start wordt er een nulmeting uitgevoerd in het betreffende gebied. Met een nulmeting bepalen we de grondwaterstanden op gebieds- en perceelsniveau **zonder** de invloed van de nieuwe waterwinning.

Procedure droogteschade:

De juridische basis voor het uitkeren van droogteschade is vastgelegd in Waterwet. Bij droogteschade wordt de werkelijk geleden gewasschade als gevolg van de waterwinning vergoed. Als een gebruiker van de grond meent droogteschade te hebben als gevolg van de waterwinning dient hij een verzoek in bij de provincie om een onafhankelijk onderzoek in te stellen. De provincie laat dit onderzoek uitvoeren door de **Adviescommissie Schade Grondwater (ACSG)**. Dit is een onafhankelijke commissie die door de gezamenlijke provincies is ingesteld. De ACSG wordt door de provincies gefinancierd en brengt daarom bij de aanvragers om onderzoek geen kosten in rekening.

De ACSG onderzoekt het verzoek en komt met een concept-advies. In het onderzoek van de ACSG wordt rekening gehouden met mogelijke andere oorzaken van de droogteschade. Tegen dit concept-advies mogen zowel de verzoeker als het drinkwaterbedrijf zienswijzen indienen. Het kan zijn dat de ACSG een hoorzitting organiseert. Daarna stelt de ACSG een definitief advies op en wordt dit toegezonden aan Vitens en diegenen die om een schadeonderzoek hebben verzocht. Hiermee is de procedure voor de ACSG afgerond. Bij het opstellen van de adviezen werkt de ACSG volgens een vast protocol: [`Protocol Beschrijving behandeling verzoeken om onderzoek naar schade`](#).

Als partijen het eens zijn over dit advies, stelt Vitens een droogteschaderegeling op. In de meeste gevallen betekent dit, dat Vitens overgaat tot het uitkeren van droogteschadevergoeding. Als Vitens of de gebruiker (of allebei) het niet eens zijn met het advies laten partijen dit aan elkaar weten en proberen alsnog tot overeenstemming te komen. Lukt dat niet, dan kan de rechter worden verzocht de schade vast te stellen. Hoewel de provincie opdrachtgever is van de ACSG, is de provincie niet het bevoegde gezag dat het besluit neemt over het al dan niet toekennen van droogteschade.

Een verzoeker is niet verplicht om eerst zijn verzoek tot schadevergoeding aan de provincie te richten. Op grond van de wet kan hij ook rechtstreeks naar de rechter gaan. De rechter zal dan wel de vraag stellen waarom niet eerst gebruik is gemaakt van de ACSG, omdat de ACSG de onafhankelijke deskundige partij is.

4.3. Bodemdalingsschade

Het winnen van grondwater **kan** daling van de bodem veroorzaken. Deze daling is afhankelijk van de bodemopbouw in het gebied in combinatie met een verlaging van de grondwaterstand. Bodemdalingsschade wordt zichtbaar wanneer er bijvoorbeeld scheuren in de muren ontstaan. Ook landbouwgrond kan dalen door het winnen van grondwater.

Bodemdalingsschade komt minder vaak voor dan droogteschade. Bodemdalingsschade kan net als droogteschade meerdere oorzaken hebben, zoals natuurlijke zetting/autonome bodemdaling (in veengebieden), het winnen van grondwater door derden of het verkeerd gefundeerd zijn van huizen en/of gebouwen. Vitens maakt bij waterwinningen in dalingsgevoelige gebieden vooraf een risicokaart waarop de gebouwen worden weergegeven die gevoelig zijn voor daling (afhankelijk van bouwjaar en verlaging grondwaterstand). Deze risicokaart delen wij met inwoners en belanghebbenden in het gebied. Ruim voordat de drinkwaterwinning start voert Vitens een nulmeting uit in het betreffende gebied. Een nulmeting van gebouwen of gronden kan op verschillende manier worden uitgevoerd.

Procedure bodemdalingsschade:

Een nulmeting van gebouwen of gronden **kan**, afhankelijk van de hydrologische opbouw van de ondergrond, op de navolgende wijze worden uitgevoerd:

- 1) opstellen van een risicokaart op basis van bodemlagen, invloedgebied waterwinning, funderingen van de huizen;
- 2) ruim voorafgaand aan het onttrekken van grondwater een onderzoek uitvoeren naar de 'autonome' bodemdaling door satelliet kaartbeelden en analyse van meetpunten uit de rijksdriehoeksmeting;

- 3) een bouwkundige inspectie met foto's: een bouwkundige inspectie is een bouwkundige opname van de woonobjecten die binnen de invloedssfeer van de drinkwaterwinning komen te liggen;
- 4) het plaatsen van scheurmeters op de muur;
- 5) het plaatsen van peilbouten op gebouwen. Door deze boutjes voor, tijdens en na de uitvoering te meten, kan objectief worden vastgesteld of de winning invloed heeft op een gebouw;
- 6) door het plaatsen van zakbakens of extensometers die het dalen van de bodem registreren.

Indien een gebouw mogelijk gevoelig is voor daling als gevolg van de grondwaterwinning, neemt Vitens contact op met de betreffende eigenaar om een bouwkundige opname te maken. Tijdens de opname wordt de staat van het gebouw vastgelegd en vertaald in een rapportage ook wel de "nul-situatie" genoemd. Als Vitens geen contact opneemt en een eigenaar meent toch schade te hebben, kan hij contact opnemen met Vitens of direct met de provincie.

De procedure voor bodemdalingsschade is gelijk aan de procedure voor droogteschade (zie hierboven). Ook dit schadeverzoek kan worden ingediend bij de provincie, die het dan in handen stelt van de ACSG.

4.4. Beschermingsschade

Beschermingsschade kan ontstaan als bestaande bedrijven door de komst van een nieuwe waterwinning binnen de beschermingsgebieden komen te liggen. De schade treedt op doordat een bedrijf – extra - maatregelen moet treffen (op grond van provinciale regels) die geld kosten. Als deze kosten zodanig hoog zijn dat het niet redelijk is om deze kosten voor rekening van het bedrijf te laten komen, kan een beroep worden gedaan op de nadeelcompensatieregeling. Er zijn allerlei vormen van beschermingsschade, hieronder een voorbeeld.

Voorbeeld: een bedrijf komt binnen een nieuw grondwaterbeschermingsgebied te liggen;

Een autobergingsbedrijf komt na een aanwijzing van de drinkwaterbeschermingsgebieden door de provincie in het grondwaterbeschermingsgebied te liggen. Hierdoor dient het bedrijf op grond van de provinciale omgevingsverordening maatregelen te nemen om mogelijke verontreiniging van de bodem te voorkomen. De maatregelen zijn bijvoorbeeld het aanleggen van een vloeistofdichte vloer, het afkoppelen van de hemelwaterafvoer, enz. Als de kosten van deze maatregelen onevenredig zijn voor het bedrijf komen ze voor vergoeding in aanmerking. Voor het in aanmerking komen van schadevergoeding moet wel worden voldaan aan criteria.

Het moet voor bedrijven gaan om kosten die *redelijkerwijs* niet geheel voor rekening van dat bedrijf behoren te blijven. Dit betekent niet, dat alle extra kosten die een bedrijf moet maken voor vergoeding in aanmerking komen. Het gaat nagenoeg altijd om bedrijven die binnen het grondwaterbeschermingsgebied komen te liggen. In grondwaterbeschermingsgebieden gelden de meeste regels. In waterwingebieden is bedrijvigheid niet toegestaan. Als dergelijke bedrijven er al zijn voordat de drinkwaterbeschermingsgebieden worden ingesteld door de provincie, kunnen er andere regels gelden. In sommige gevallen geldt er overgangsrecht. Dit houdt in, dat er niet direct aan de regels hoeft te worden voldaan maar pas na enige jaren. **In Overijssel geldt geen overgangsrecht voor**

bedrijven in grondwaterbeschermingsgebieden. Bedrijven moeten per direct aan algemene regels voldoen en vergunningen moeten z.s.m. worden geactualiseerd. In uitzonderlijke gevallen, als de bestaande activiteiten een bedreiging zijn voor de waterwinning, dan kunnen deze activiteiten worden verboden.

Wanneer een provincie plannen bekend heeft gemaakt of een besluit heeft genomen waar een (nieuwe) waterwinning dient te komen, is vanaf dat moment bekend dat er eisen/voorwaarden worden gesteld aan bepaalde activiteiten. Bedrijven die dan alsnog besluiten om uit te breiden weten dat zij aan strengere voorwaarden moeten voldoen. Hiervoor wordt geen schadevergoeding uitgekeerd. Het gaat hier om het zogenaamde "voorzienbaarheids criterium". Als een bedrijf voor de uitbreiding/nieuwvestiging al een vergunning/toestemming had gekregen van een gemeente of provincie, kan de situatie anders zijn. Als de vergunning langer dan 3 jaar oud is en nog niet gebruikt zal er zeer waarschijnlijk ook geen schadevergoeding worden uitgekeerd. Als de vergunning is verleend voordat de plannen voor de nieuwe winning bekend waren en nog geen 3 jaar oud is, kan de schade van de extra maatregelen worden vergoed.

Denkt u dat beschermingsschade bij u van toepassing is, neemt u dan contact met ons op voor een verder uitleg.

Procedure beschermingsschade: volgens de nadeelcompensatieregeling

Als een bedrijf meent schade te hebben kan het een verzoek om schadevergoeding indienen bij de provincie. De provincie neemt dit verzoek in behandeling en beslist binnen de wettelijke termijn van 7 maanden na dit verzoek. Deze termijn kan worden verlengd. De provincie kan de kosten van de toekenning van die schadevergoeding verhalen op Vitens. Dit kan op twee manieren; via een heffing of via een overeenkomst. De provincies Overijssel, Utrecht en Gelderland hebben met Vitens een overeenkomst gesloten.

Op grond van de overeenkomst is het mogelijk dat de verzoeker en Vitens eerst proberen tot een minnelijke regeling te komen. Als dit lukt wordt de vergoeding rechtstreeks door Vitens aan de verzoeker uitbetaald. Als partijen (verzoeker en Vitens) het uiteindelijk toch niet eens worden over de vergoeding kan de procedure bij de provincie worden voortgezet en besluit de provincie over het al dan niet uitkeren van schadevergoeding. Tegen het besluit van de provincie staat beroep open bij de rechter.

De overeenkomst bevat alleen procedureregels met betrekking tot een verzoek om schadevergoeding. De criteria voor toekenning van een eventuele schadevergoeding worden niet in de overeenkomst genoemd. De regeling voor beschermingsschade is gebaseerd op de Wet milieubeheer en de daarbij behorende Circulaire schadevergoedingen (de nadeelcompensatieregeling). Op basis van deze regeling wordt er géén volledige schadevergoeding uitgekeerd.

De Circulaire schadevergoedingen (digitaal te raadplegen via www.wetten.nl) verbindt aan het recht op schadevergoeding vier criteria. De Circulaire is geen wet is, maar de rechter heeft de criteria in verschillende uitspraken wel geaccepteerd.

Het gaat om de volgende criteria:

- a. 'causaal verband';
- b. 'redelijkerwijs niet, of niet geheel ten laste van...';
- c. 'voor zover niet op andere wijze...';

d. 'schadevergoeding naar billijkheid'.

Ad a. Causaal verband

De schade moet een direct gevolg zijn van de toepasselijke regels van de provinciale milieuverordening waaraan het bedrijf moet voldoen, als gevolg van het feit dat zij in een drinkwaterbeschermingsgebied is komen te liggen.

Ad b. 'redelijkerwijs niet, of niet geheel ten laste van...'

Volgens dit criterium komen alleen kosten die redelijkerwijs niet of niet geheel voor rekening van een bedrijf behoren te blijven voor vergoeding in aanmerking.

Op grond van het beginsel 'de vervuiler betaalt' zijn bedrijven die milieuvuiling veroorzaken zelf verantwoordelijk voor de kosten van milieumaatregelen ter voorkoming en beperking van de vervuiling.

Er kunnen zich echter situaties voordoen waarin het niet meer redelijk is als bedrijven de milieumaatregelen volledig zelf zouden moeten betalen. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer de kosten van de voorgeschreven milieumaatregelen voor een bedrijf leiden tot onevenredige hoge kosten waardoor de concurrentieverhoudingen tussen min of meer vergelijkbare bedrijven binnen een bedrijfstak ernstig dreigen te worden verstoord. Het gaat hierbij dus om kosten of schade die beduidend hoger zijn dan normaal en die de concurrentiepositie van een bedrijf wezenlijk aantasten. Het moet dan gaan om bovennormale kosten.

Ad c. 'voor zover niet op andere wijze...'

Schadevergoeding wordt alleen toegekend als op geen enkele andere wijze in een redelijke vergoeding wordt of kan worden voorzien. Als Vitens dus (een gedeelte) van de kosten vergoed, dan kent de provincie niet ook nog een vergoeding toe. De wetgever wil hiermee voorkomen dat een bedrijf voor dezelfde kosten meer dan eenmaal een vergoeding ontvangt.

Ad d. Schadevergoeding naar billijkheid

De vergoeding van de kosten, zoals beschreven onder sub b. dient naar billijkheid te worden bepaald. Van de vastgestelde bovennormale kosten behoort volgens de Circulaire schadevergoedingen tenminste 20% altijd tot het normale ondernemersrisico. Dit houdt dus in dat een vergoeding nooit hoger is dan 80% van de bovennormale kosten. Hiermee wordt tot uitdrukking gebracht dat het bedrijf altijd een zekere eigen verantwoordelijkheid heeft, ook als het gaat om het dragen van kosten wegens het nemen van bovennormale milieumaatregelen. De vergoeding van de kosten kan lager zijn dan 80% afhankelijk van de voorzienbaarheid en specifieke omstandigheden.

4.5. Planschade

Planschade bestaat uit permanente waardedaling van onroerend goed of een permanente omzetsdaling als gevolg van een wijziging van een planologische situatie. Voorbeeld: vlakbij een woning wordt een productiebedrijf voor de zuivering van drinkwater gebouwd. Door de komst van dit bedrijf kan de waarde van de woning dalen.

Procedure planschade:

De procedure voor de vergoeding van planschade is geregeld in de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Het college van burgemeester en wethouders van een gemeente

kan op aanvraag een tegemoetkoming in schade toekennen (dus geen volledige vergoeding). Het moet gaan om schade in de vorm van inkomensderving of vermindering van de waarde van onroerende zaak. Daarnaast moet de schade het gevolg zijn van een van de oorzaken die de Wro noemt (bijv. een bepaling van een bestemmingsplan, een inpassingsplan of een beheersverordening).

Belangrijk: de Wro bepaalt dat schade die binnen het normale maatschappelijke risico (of ondernemersrisico) valt voor rekening van de aanvrager blijft. Deze schade komt dus niet voor een tegemoetkoming in aanmerking. In ieder geval blijft voor rekening van de aanvrager:

- bij inkomensderving: 2% van het inkomen onmiddellijk voor het ontstaan van de schade;
- bij waardevermindering: 2% van de waarde van de onroerende zaak onmiddellijk voor het ontstaan van de schade (behalve als zich een uitzonderingssituatie uit de Wro voordoet).

Verder is het van belang dat het voor indienen van een aanvraag om tegemoetkoming in schade wettelijke termijnen gelden. Deze termijnen staan in de Wro.

Planschade wordt alleen vergoed als de schade niet al op een andere manier, bijvoorbeeld via beschermingsschade, is vergoed.

4.6. Onteigening

Onteigening is geen vorm van schade maar een instrument dat als uiterste middel door Vitens kan worden ingezet. Soms heeft Vitens (extra) gronden nodig, bijvoorbeeld als er (aaneengesloten) gronden noodzakelijk zijn om winputten op te realiseren. Winputten zijn nodig om grondwater op te pompen voor het maken van drinkwater. Uit onderzoek moet blijken wat de meest gunstige locatie is om water te winnen. Mocht deze locatie op grond van een eigenaar liggen dan probeert Vitens eerst met de eigenaar tot een minnelijke oplossing te komen, in de vorm van schadeloosstelling of kavelruil. In het geval dat partijen er samen niet uitkomen kan een onteigeningsprocedure worden opgestart.

Procedure onteigening:

Als Vitens met een eigenaar niet tot overeenstemming kan komen over de noodzakelijke aankoop van grond, kan een onteigeningsprocedure worden gestart. Voor onteigening geldt een procedure die wettelijk is vastgelegd in de Onteigeningswet. Deze procedure wordt dan door Vitens gevolgd.

Disclaimer; Aan deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend.